

*До спеціалізованої вченої ради  
у Навчально-науковому юридичному  
інституті Державного вищого навчального  
закладу «Прикарпатський національний  
університет імені Василя Стефаника»*

*76018, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка,  
44-*

## **ВІДГУК**

**офіційного опонента –**

**доктора юридичних наук, професора Калаура Івана Романовича на  
дисертаційне дослідження Стратюк Олександра Миколайович «Заклади  
як учасники цивільних правовідносин»,**

подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю

081 – Право

Докладне вивчення і критичний аналіз тексту поданої на рецензування дисертації, а також наукових праць здобувача, опублікованих за її темою, дають підстави стверджувати, що дисертантом проведено ґрунтовний науково-правовий аналіз теми дослідження, актуальної в теоретичному і практично-прикладному аспекті, а сформульовані рекомендації, пропозиції та висновки становлять наукову новизну і можуть бути предметом обговорення.

**Актуальність дисертаційного дослідження.** Юридичні особи некомерційного виду, з огляду на чітку визначеність мети їх статутної діяльності, зазвичай є учасниками окремої сфери суспільних відносин. Так, у площині історико-культурних, освітньо-наукових та медичних відносин свою діяльність провадять приватні та публічні юридичні особи, які традиційно називаються закладами.

Сьогодні для кожного виду цих суспільних відносин сформовано окремий законодавчий простір, та визначено правове становище закладів, які

функціонують у цьому просторі. Юридична наука структурувала цей простір, означивши найбільш ефективною його дворівневу модель. Однак оновлення Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) та концептуально новий підхід до моделювання системи юридичних осіб вимагає, щоб поняття «заклад» не охоплювало юридичні особи з різним організаційно-майновим статусом, а уособлювало організацію-власника зі статусом юридичної особи, яка провадить свою статутну діяльність у історико-культурній, освітньо-науковій та медичній сферах суспільного життя.

Таке завдання затребуване реаліями розвитку суспільних відносин в конкурентному середовищі та намаганням зблизити вітчизняне правове регулювання приватно-правових відносин із європейськими підходами та стандартами обумовлює потребу системної ревізії законодавчих положень, у тому числі і тих, які визначають правове становище закладів. Безумовно, що передумовою цього нормотворчого процесу є розробка чіткої науково-теоретичної концепції закладу як учасника цивільних правовідносин. Сьогодні у доктрині цивільного права розробка цієї тематики є вкрай незначною, що вказує на актуальність та своєчасність дисертаційного дослідження О. М. Стратюк.

**Зв'язок з науковими програмами, планами, темами.** Наукову та практичну цінність дисертації засвідчує її виконання в межах науково-дослідної роботи на тему «Правові проблеми здійснення майнових та особистих немайнових прав в умовах ринкової економіки» (номер державної реєстрації 0110U001557) кафедри цивільного права Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Тема дисертації затверджена Вченою радою Державного вищого навчального закладу «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» 10 жовтня 2018 р. (протокол № 10).

Вищевикладене обумовлює своєчасність дослідження питання участі закладів у відносинах, що регулюються цивільним законодавством України та його затребуваність сьогоденням.

## **Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації, їх достовірності та новизни.**

Наукові положення, висновки і рекомендації сформульовані дисертантом з належним ступенем достовірності та обґрунтованості, що вимагається від такого роду досліджень, у своїй переважній більшості мають переконливий характер. Поставлені автором завдання дисертаційного дослідження (с. 16-17) у цілому розкриті.

На користь ґрунтовного характеру проведеного дослідження слугує обраний дисертантом комплексний підхід до вибору науково-методологічних, нормативно-правових джерел й емпіричної бази.

Так, у ході обґрунтування відповідних висновків О. М. Стратюк використано широке коло вітчизняних нормативно-правових актів, які регулюють діяльність історико-культурних, навчально-наукових, методичних закладів, установчі документи окремих закладів, наукових джерел з цивільного права та організації діяльності окремих видів закладів, рішення українських судів.

Таким чином, емпіричний матеріал дослідження характеризується належним рівнем репрезентативності, що позитивно вплинуло на обґрунтованість та достовірність наукових положень, рекомендацій та висновків проведеного дослідження.

Дисертантом було обрано вдалу архітектуру, яка дозволила йому всебічно та послідовно розкрити обрану проблематику. Як і належить ґрунтовній кваліфікаційній науковій праці, дисертаційне дослідження розпочинається зі вступу, містить у собі три розділи, що композиційно складаються з дев'яти підрозділів. До кожного з розділів подано відповідні висновки, наприкінці роботи сформульовано загальні висновки, а також список використаних джерел (225 найменувань) і додаток.

При цьому слід підкреслити переважно критичний підхід автора до опрацювання джерельної бази, якому властиві глибокий аналіз досліджуваного матеріалу, уживання коректної наукової полеміки з іншими науковцями та високий рівень аргументації власного підходу до

формулювання тих чи інших положень, висновків чи пропозицій, що свідчить про наукову зрілість дослідника, його обізнаність з наявними у науці та правозастосуванні проблемами та високу загальнонаукову культуру.

Дисертаційне дослідження О. М. Стратюк базується на логічно-послідовній, системній і, в цілому, довершеній методологічній основі. Сукупність загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, використаних дисертантом при підготовці дисертації, дозволили виявити та вирішити комплекс теоретичних та практичних проблем, пов'язаних із поглибленням наукових знань про заклади як учасників цивільних правовідносин, шляхом доктринального аналізу генези та сучасного стану правового регулювання діяльності закладів, виокремлення їх індивідуалізуючих ознак, визначення системи закладів та визначення критерії їх класифікації, з'ясування специфіки створення та припинення закладів, виявлення особливостей їх цивільної правосуб'єктності та характеристики правового регулювання окремих видів закладів, а також уможливили напрацювання рекомендацій щодо усунення недоліків законодавства України у даній сфері.

Загальний аналіз змісту роботи свідчить про те, що дослідження має системний, цілісний, самостійний характер та вирізняється високим науковим рівнем і актуальністю. Повнота змісту дослідження знаходить своє відображення і в тому, що тут наводиться особливо детальний фактичний матеріал, що включає докладні обґрунтування, гіпотези, історичні екскурси, а результати наукового пошуку описуються в найбільш цілісній з точки зору наукового пізнання формі. Зміст дисертації характеризує оригінальність і неповторність наведених відомостей. Основою в ній є принципово новий матеріал, що включає опис новітніх фактів і закономірностей участі закладів у цивільних правовідносинах, а також узагальнення раніше відомих положень.

Серед наукових праць із тематики юридичних осіб як учасників цивільних правовідносин, що виконані в Україні за останні роки, дана робота, по суті, є одним із першим у науці цивільного права комплексним дослідженням правового статусу закладів як учасників цивільних

правовідносин, з урахуванням сучасного стану законодавства, що регулює діяльність їх окремих видів. Зазначене істотно актуалізує обрану дисертантом тематику наукового дослідження.

Результати дослідження пройшли належну апробацію, оскільки її основні теоретичні положення та висновки викладено у восьми наукових працях, зокрема в чотирьох наукових статтях, опублікованих у виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань України із юридичних наук, в одній статті у науковому періодичному фаховому виданні іншої держави, яке входять до Організації економічного співробітництва та розвитку і Європейського Союзу, з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію та в трьох тезах доповідей на наукових конференціях.

Проведене дослідження дало змогу внести ряд пропозицій, спрямованих на удосконалення законодавства, що регулює діяльність окремих видів закладів, підґрунтям яких слугували доктринальні засади у поєднанні з урахуванням досвіду вітчизняного та зарубіжного правозастосування.

Стосовно багатьох проблем автор висловлює свою позицію, наводить додаткові аргументи на користь вже висловлених в юридичній літературі поглядів учених та практиків, до позицій яких він схиляється, а також вдається до обґрунтованої критики тих наукових поглядів, які на його думку є спірними.

Так, автором вперше обґрунтовано перспективність удосконалення цивільно-правового регулювання закладів за такими напрямками: а) недоцільність прийняття окремого закону, який би регулював правове становище закладу; б) формування дворівневої системи законодавства, яка включає в себе ЦК України та профільні закони, що регламентують правове становище тих чи інших видів закладів.

Вперше у доктрині цивільного права аргументовано необхідність удосконалення правового регулювання комерціалізації наукових результатів закладу вищої освіти через створення господарського товариства,

засновником якого виступає останній, виключною господарською діяльністю якого виступатиме реалізація майнових прав інтелектуальної власності, а також трансфер технологій.

Новаторський підхід мають виокремлені дисертантом особливості правового режиму майна закладів, зокрема: а) майно закладів носить цільовий характер; б) визначення правового режиму майна залежить від того чи створюється заклад як юридична особа публічного права чи приватного права; в) в основі правового режиму майна закладів повинно виступати право власності.

У дисертації наводяться аргументи й на удосконалення певних наукових суджень, теорій, положень. Зокрема, автором запропоновано шляхи удосконалення правового регулювання статусу історико-культурних закладів, а саме: 1) доцільності закріплення у спеціальному законодавстві вичерпного переліку підстав їх ліквідації; 2) аргументації того, що структурними підрозділами музеїв є філії та представництва, а не філії та відділи музею; 3) необхідності закріплення у профільному законодавстві особливостей їх цивільно-правової відповідальності.

У контексті цієї складової новизни запропоновано уточнити визначення закладу як непідприємницької юридичної особи публічного або приватного права, яка створюється з визначеною засновником (засновниками) метою в історико-культурній, освітньо-науковій та медичній сферах та діє на унітарних засадах.

У положеннях новизни, які набули подальшого розвитку, дисертантом удосконалено правове регулювання договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, а саме: а) щодо нікчемності умови договору про створення за замовленням, якою автор позбавляється права на плату; б) доцільності законодавчого закріплення моменту набуття замовником майнових прав інтелектуальної власності на творчий результат.

Водночас автором віднайдено додаткові аргументи недоцільності

встановлення для закладів охорони здоров'я державної форми власності організаційно-правової форми державного некомерційного підприємства.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що положення, висновки та пропозиції, викладені здобувачем в дисертаційному дослідженні, становлять певний внесок у розвиток науки цивільного процесуального права, можуть застосовуватися у правозастосовній діяльності та скеровані на удосконалення цивільного процесуального законодавства України.

**Оцінка змісту дисертації.** Вдалою та обґрунтованою з наукової точки зору є архітектоніка рецензованої наукової праці, якою обумовлена повнота і всебічність розкриття автором предмету дослідження. Структура дисертації є логічно обґрунтованою та відповідає поставленим завданням, об'єкту і предмету дослідження.

У розділ 1. *«Загальна характеристика закладів у системі юридичних осіб»* здобувач досліджує еволюцію та сучасні тенденції правового регулювання діяльності медичних та освітніх закладів, бібліотек, музеїв, театрів і архівів.

Так, доволі слушним з погляду офіційного опонента є висновок здобувача стосовно того, що законодавство щодо різних видів закладів на території України пройшло декілька етапів свого становлення і розвитку. Перші медичні та освітні заклади почали існувати на території України ще у період Київської Русі, функціонування яких забезпечувалось тогочасним нормативним регулюванням. Втім, архіви та театри нормативну регламентацію отримали у 20 столітті.

Також заслуговує на увагу авторський підхід до періодизації розвитку правового регулювання діяльності закладів з часу проголошення незалежності України та вдало виокремленні три етапи його становлення:

1) 1991-1996 р.р. – період, який характеризується становленням правового регулювання у сфері діяльності окремих закладів, зокрема бібліотек, архівів, музеїв, театрів.

2) 1996-2003 р.р. – період прийняття профільних законодавчих актів у сфері діяльності окремих закладів, зокрема, закладів освіти: дошкільної, середньої, професійно-технічної, вищої.

3) 2003 р. по - сьогодні – прийняття ЦК України із визначенням у ньому правового статусу установ, що дало поштовх і для вдосконалення спеціального законодавства про заклади. Даний період пов'язаний із домінуванням приватноправового інструментарію при регулюванні відносин за участю закладів, прийняття спеціальних нормативно-правових актів у сфері найрізноманітніших видів закладів, зокрема закладів культури, освіти, охорони здоров'я (с. 41).

Цікавою з позиції доктринального аналізу є запропоноване автором визначення закладу як непідприємницької юридичної особи публічного або приватного права, що створюється з визначеною засновником метою в освітньо-науковій, медичній, історико-культурній сферах та діє на унітарних засадах (с. 49).

Вказана дефініція змодельована на основі ретельного наукового аналізу законодавчо та доктринально визначених особливостей закладів, як юридичних осіб та моделювання власних спеціальних ознак цього виду організацій, якими у роботі названо: 1) два установчі документ, на підставі якого діють заклади, в залежності до їх приналежності до приватних чи публічних юридичних осіб; 2) самостійну майнову відповідальність за своїми зобов'язаннями та субсидіарну відповідальність його засновника, у тому випадку, коли активів закладу недостатньо; 3) можливість реорганізації у іншу організаційно-правову форму непідприємницьких юридичних осіб; 4) застосування до окремих закладів засобів державного регулювання (ліцензування, сертифікація тощо).

У контексті системного оновлення ЦК України необхідно підтримати автора у тому, що робота з удосконалення ЦК України зосереджена в основному на питаннях правового статусу юридичних осіб корпоративного типу. Щодо юридичних осіб, які побудовані на унітарних засадах, то вони не



перебувають в центрі прискіпливої уваги законодавця, що у подальшому негативно позначатиметься на регламентації діяльності таких організацій, оскільки не забезпечуватиметься системність при узгодженості законів, якими регулюються аспекти функціонування таких юридичних осіб (с. 61).

Дисертант солідаризується з цілком аргументованим в юридичній літературі підходом до моделі дворівневої системи законодавчого регулювання діяльності закладів, яка включає в себе положення ЦК України та профільні закони, що регламентують правове окремо взятих видів закладів (с. 68-69).

Позитивно сприймається авторський підхід до визначення місця закладів у системі юридичних осіб, який опосередковується розумінням закладу як самостійної (окремої) організаційно-правової форми непідприємницьких юридичних осіб, що характеризується спрямованістю діяльності таких організацій та їх поділом на види та підвиди (с. 70).

Другий розділ *«Поняття та елементи цивільно-правового статусу закладу»* дисертаційного дослідження О. М. Стратюка присвячений з'ясуванню правових засад створення та порядку припинення закладів, характеристиці їх цивільної правосуб'єктності та правового режиму належного їм майна.

Аналізуючи положення спеціального законодавства, якими регулюється діяльність окремих видів закладів, слушним є висновок, що засновником закладу може бути юридична або ж фізична особа, котра володіє необхідним обсягом цивільної дієздатності. Водночас, дисертант робить застереження, що при створенні закладів, окрім загального алгоритму створення непідприємницьких юридичних осіб, спеціальним законодавством обумовлено потребу враховувати низку об'єктивних чинників, які зумовлені суспільним навантаженням того чи іншого закладу, і які опосередковують змістовне навантаження ініціативної та організаційної стадій створення закладів (с. 80).

Доречною і такою, що затребувана необхідністю узгодження змісту

положень ЦК України і спеціального законодавства є пропозиція дисертанта законодавчо закріпити у положення ЦК України про припинення юридичних осіб можливість ініціювати припинення діяльності такої організації не тільки за учасниками юридичної особи, але і її засновниками (с. 84).

Досліджуючи правовий режим майна закладів через призму аналізу положень спеціальних законодавчих актів, у дисертаційній роботі зроблено застереження, що визначення правового режиму майна, яке передається засновником або засновниками при створенні закладу, залежить від того, чи створюється юридична особа публічного права, чи юридична особа приватного права (с. 92-93).

Високим рівнем значущості для подальшого розвитку юридичної науки і правозастосовної практики характеризується висновок про те, що право оперативного управління та господарського відання є рудиментами планової економіки і мають залишитися у минулому. Тенденції гармонізації вітчизняного і європейського законодавства обумовлює потребу застосування таких моделей правового режиму майна закладів, які би адекватно відповідали потребам ринкової економіки. Їхню основу повинно складати право власності. (с. 97). Спеціальний правовий режим об'єктів музейного, архівного, бібліотечного фондів проявляється у їх оборотоздатності як об'єктів культурної спадщини.

Чітко визначені сегменти суспільного життя (освітньо-наукова, медична, історико-культурна) у яких можуть провадити свою діяльність окремі види закладів, наштовхнули дисертанта до слушного висновку, що видовий спектр належного закладам майна опосередковується сферою їх діяльності і як наслідок цього має цільова призначення (с. 101).

Сучасним тенденціям науки цивільного права відповідає дослідження у роботі правосуб'єктності закладів. У цьому контексті автором сприйнята концепція спеціальної правоздатності закладів. Спеціальна правоздатність полягає в тому, що заклади не можуть здійснювати будь-які види діяльності, а лише ті, які безпосередньо пов'язані із метою їх створення. Водночас, такі

організації можуть здійснювати і інші види діяльності за умови, що вони скеровуватимуться на досягнення статутних завдань (с. 107).

Заслуговує на схвалення запропоноване автором застосування аналогії закону щодо заборони звернення стягнення за претензіями кредиторів на майно історико-культурних закладів, аналогічно тому, як це передбачено ч. 3 ст. 20 ЗУ «Про свободу совісті та релігійні організації», якою визначено, що на майно культового призначення, що належить релігійним організаціям, не може бути звернено стягнення за претензіями кредиторів (с. 114).

Особливості цивільно-правового статусу окремих видів закладів стали предметом дослідження у третьому розділі дисертації *«Цивільно-правова характеристика окремих видів закладів»*

У третьому підрозділі ретельному аналізу піддано законодавство, що регулює діяльність історико-культурних закладів. За результатами аналізу було виявлено низку неузгодженосте між положеннями ЦК України, ЗУ «Про культуру» та спеціальними законодавчими актами, які визначають правове становище музеїв, бібліотек, театрів. Дисертант виправдано зауважує, що у спеціальному законодавстві необхідно обумовлювати застереження щодо неможливості їх перетворення (с. 120). Неузгодженість виявлено також між положеннями ЦК України і спеціальним законодавством щодо підстав ліквідації досліджуваних у роботі юридичних осіб та запропоновано визначити у спеціальному законодавстві вичерпний перелік підстав історико-культурних закладів.

У підсумку дисертант констатує, що питання створення та припинення закладів культури на рівні профільного Закону детально не врегульовані, через що необхідно звертатися до відповідних положень ЦК України та ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» (с. 121).

У контексті характеристики профільного музейного законодавства заслуговує на увагу пропозиція пристосувати роботу музеї до цифрового формату з додержанням балансу інтересів як авторів творів, так й інтересів

суспільства. Виправданим у цьому відношенні є встановлення обмежень майнових прав авторів (вільне відтворення та доступ з метою наукового аналізу (чи навчання) в приміщенні музеїв відвідувачам (с. 122).

Цікавими для подальших наукових досліджень є запропоновані автором покращення механізмів комерціалізації закладами вищої освіти прав на об'єкти інтелектуальної власності. Зокрема, дієвим, на переконання автора, є створення закладом вищої освіти господарських товариств, статутна діяльність котрих буде скерована на реалізацію майнових прав інтелектуальної власності та трансфер технологій.

Дисертант переконаний, що побудові механізму трансферу технологій у закладах вищої освіти сприятиме впровадження у національну правову площину Типового положення про політику у сфері інтелектуальної власності для університетів і науково-дослідних установ, що розроблене ВОІВ (с. 135).

Затребуваним вимогам сьогодення, необхідно визнати, науковий аналіз новел законодавця щодо організаційно-правових форм медичних закладів, у підсумку якого дисертант зробив висновок, що спроби законодавця забезпечити функціонування медичних закладів в існуючі організаційно-правові форми призводить або до необхідності пристосовування невластивих і не до кінця прийнятних для медичних закладів організаційно-правових форм, або до необхідності введення у законодавство нових організаційно-правових форм (с. 148-149).

Водночас, не вдаючись до глибинної деталізації позитивних характеристик роботи в цілому, слід відзначити, що дисертація містить окремі дискусійні положення, які потребують додаткової аргументації чи роз'яснення здобувачем під час прилюдного захисту та щодо яких рекомендується врахування зауважень офіційного опонента у разі продовження здобувачем подальших наукових розвідок з тематики дисертації.

Насамперед, йдеться про такі:

1. Однозначності вимагає авторський підхід до вирішення питання місця закладів у системі юридичних осіб. В одних випадках дисертант переконує розглядати заклад як окрему (самостійну) організаційно-правову форму юридичних осіб (с. 46, с. 67, с. 69). Проте, така доктринальна позиція автора не консолідується із дихотомічним підходом до диференціації приватних юридичних осіб на товариства і установи, а запропоновані у роботі ключові ознаки закладу (специфіка установчих документів, мета діяльності та особливості реорганізації) не обумовлюють достатньо підстав ствердно говорити про заклад як окрему організаційно-правову форму.

Більш уточнюючою є пропозиція розглядати заклад як окремий вид непідприємницьких (неприбуткових) юридичних осіб, що безпосередньо відображено у змодельованій автором дефініції закладу (с. 50, с. 154). Однак, подальший пошук місця закладів у системі непідприємницьких юридичних осіб, зокрема підтриманій дисертантом концепції їх поділу, не продовжувався.

2. Характеризуючи правовий режим майна закладів дисертант зауважує, що майнова відокремленість є однією з основних їхніх ознак (с. 90). Втім така об'єктивна якість властива всім юридичним особам, незалежно від різновидності їх організаційно-правових форм та поділу на приватні і публічні. Більше того, вказана ознака відсутня з поміж інших ознак закладів, які автор виокремив у підрозділі 1.2. дисертаційного дослідження.

3. Додаткової аргументації потребує виокремлення як окремих критеріїв класифікації закладів критерія порядку створення та критерія форми власності, адже у кінцевому результаті диференціація закладів за цими критеріями поділу призведе до виокремлення закладів як приватних та публічних юридичних осіб.

4. Позитивно сприймаючи доктринальну позицію дисертанта про те, що заклади, незалежно від їх приналежності до приватних чи публічних юридичних осіб, вступають у майновий оборот як власники, зауважимо, що

модель закладів, які є публічними юридичними особами, не отримала у роботі досконалого завершення.

5. Спірною є наукова позиція дисертанта з приводу віддаленості у часі моменту виникнення правоздатності та дієздатності медичних та навчально-наукових закладів (с. 112). Мотивацією такого доктринального підходу послужив той факт, що для здійснення вказаними закладами статутної діяльності необхідно отримати дозвільні документи (ліцензію). Однак, каскад таких наукових думок є внутрішньо суперечливим, адже відсутній механізм видачі ліцензії закладу, який у момент його державної реєстрації не набув дієздатності, оскільки він не правомочний своїми діями набувати для себе прав і самостійно їх здійснювати у тому числі і тих, які обумовлені отриманням ліцензії.

Отож, висновок про те, що легалізаційна стадія створення закладу не завжди завершується державною реєстрацією, потребує переосмислення або пошуку більш вагомих аргументів його істинності (с. 80).

6. У контексті оновлення Цивільного кодексу України, яке спричинене потребою зблизити вітчизняний правовий простір приватного життя із європейськими стандартами та моделями, доречно було би проаналізувати законодавчі підходи до визначення правового становища юридичних осіб, що є прототипами закладів, у європейських державах, задля виявлення та імплементації ефективних і таких, що відповідають сучасним українським реаліям, правових моделей закладів.

У підсумку необхідно зауважити, що тема дисертації є актуальною, сформульовані автором висновки є достатньо аргументованими, характеризуються науковою новизною та мають вагоме значення для науки цивільного права та правозастосовної практики. Розроблені у дисертації рекомендації та пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства України характеризуються належним рівнем теоретичної та практичної обґрунтованості.

З аналізу змісту тексту дисертації офіційним опонентом вбачається дотримання здобувачем вимог академічної доброчесності у повному обсязі. У дисертаційному дослідженні О. М. Стратюка зроблено посилання на згадані у тексті джерела інформації при використанні автором ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано повну й достовірну інформацію про результати наукової діяльності, а також використані методики досліджень.

Дисертація, яку представив Стратюк Олександр Миколайович, є самостійним завершеним науковим дослідженням, в якому отримані нові науково обґрунтовані результати, спрямовані на вирішення наукового завдання, що має істотне значення для розвитку української науки цивільного права та правозастосування.

### ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Дисертаційне дослідження на тему «Заклади як учасники цивільних правовідносин» за ступенем новизни, обґрунтованістю, теоретичною та практичною значущістю отриманих результатів відповідає вимогам, що встановлені пунктами 9, 10, 11, 12 Порядком проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 року, а його автор – Стратюк Олександр Миколайович за результатами проведення публічного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право

#### Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор,  
Верховна Рада України,  
народний депутат України

Калаур І. Р.



Підпис Калаура І. Р.  
підтверджую  
кер. Бірюльов В. П. Левинська  
Управління кадрів  
Апарату Верховної Ради України  
« 19 » 03 20 21 р.

Львівський національний університет ім. Василя Стефаника  
ФОРМ № 03.04 - 39/2  
23 03 2021